

รายงานการวิจัย

กระบวนการควบคุมและป้องกันโรคทางพันธุกรรมธาลัสซีเมีย
จากโรงเรียนสู่ชุมชน

สุวรรณา จันท์ประเสริฐ

พัชรินทร์ พูลทวี

นิสากร กรุงไกรเพชร

วันดี โตรักษา

ตระกุลวงศ์ ภาชา

คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา 2554

600๙5331๙

ห้องสมุดงานวิจัย สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ

248902

รายงานการวิจัย

กระบวนการควบคุมและป้องกันโรคทางพันธุกรรม ธาลัสซีเมียจากโรงเรียนสู่ชุมชน

พิมพ์ที่ กองบริการการศึกษา
มหาวิทยาลัยบูรพา
ตำบลแสนสุข อำเภอเมืองชลบุรี
จังหวัดชลบุรี 20131

ปีที่พิมพ์เผยแพร่ 2554

การวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนจากงบประมาณแผ่นดิน มหาวิทยาลัยบูรพา

ปีงบประมาณ 2552

โดยความเห็นชอบของสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.)

คณะผู้วิจัย

สุวรรณา จันทร์ประเสริฐ
พัชรินทร์ พูลทวี
นิสากร กรุงไกรเพชร
วันดี โตรักษา
ตระกุลวงศ์ ภาชา

กิตติกรรมประกาศ

การวิจัยเรื่องกระบวนการควบคุมและป้องกันโรคทางพันธุกรรมธาลัสซีเมียจากโรงเรียนผู้
ชุมชน ดำเนินการโดยได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากงบประมาณแผ่นดิน มหาวิทยาลัยบูรพา
ปีงบประมาณ 2552 โดยความเห็นชอบของสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.) ผู้วิจัย
ขอขอบคุณไว้ ณ ที่นี้

ขอขอบคุณพยาบาลวิชาชีพในพื้นที่ ที่ช่วยประสานงานและอำนวยความสะดวกในการ
ตรวจคัดกรองโรค ขอขอบคุณนางสาวสรารัตน์ นุชจำรัส ที่ช่วยประสานงานและอำนวยความสะดวก
ในการจัดกิจกรรมและการเก็บรวบรวมข้อมูล ขอพระคุณคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพาที่
สนับสนุนการดำเนินการวิจัยครั้งนี้

สุดท้ายนี้ขอขอบคุณผู้อำนวยการปกครองท้องถิ่น ผู้อำนวยการโรงเรียน คุณครู ประธาน
ชุมชน กรรมการชุมชน ผู้ใหญ่บ้าน กรรมการหมู่บ้าน เจ้าหน้าที่สาธารณสุข อาสาสมัครสาธารณสุขทุก
ท่าน ประชาชนผู้แทนครอบครัว และเด็กวัยเรียนในโรงเรียนและในชุมชน ตลอดจนผู้เกี่ยวข้องอื่น ๆ ที่
ไม่ได้เอ่ยนามในที่นี้ ที่กรุณาให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีในการให้ข้อมูล ความคิดเห็น และร่วม
กิจกรรมต่าง ๆ จนทำให้งานวิจัยนี้สำเร็จลงได้ด้วยดี

สุวรรณา จันทร์ประเสริฐ

หัวหน้าโครงการวิจัย

3 ธันวาคม 2554

ชื่อเรื่อง กระบวนการควบคุมและป้องกันโรคทางพันธุกรรมธาลัสซีเมียจากโรงเรียนสู่ชุมชน

ผู้วิจัย สุวรรณมา จันทร์ประเสริฐ พชรินทร์ พูลทวี นิสากร กรุงไกรเพชร วันดี ไตรรักษา และ
ตระกูลวงศ์ ภาษา

บทคัดย่อ

248902

การวิจัยและพัฒนา (development and research) นี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนากระบวนการควบคุมและป้องกันการแพร่กระจายของโรคเลือดจางธาลัสซีเมียจากในโรงเรียนและถ่ายทอดสู่ครอบครัวและชุมชน กลุ่มตัวอย่างเป็นเด็กนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 77 คน จาก 2 โรงเรียน ใน 2 ชุมชน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ที่สุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน และผู้ให้ข้อมูลซึ่งเป็นผู้แทนหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพเด็กวัยเรียนในชุมชน ดำเนินการพัฒนาโดยการประชุมผู้แทนหน่วย วิเคราะห์สถานการณ์การเกิดโรคและพาหะของโรค จัดกิจกรรมพัฒนาความรู้ ความตระหนักในนักเรียน รับการตรวจคัดกรองโรค นำเสนอผลโดยรวมสู่ผู้แทนหน่วยงานต่างๆ เพื่อพัฒนาความตระหนัก และแผนงานควบคุมโรคในชุมชน ทำการเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกและการบันทึกเหตุการณ์ ตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลด้วยการใช้ข้อมูลหลายด้านและการสะท้อนข้อมูลการสรุปกลับสู่ผู้ให้ข้อมูลตรวจสอบ ส่วนการเก็บข้อมูลในนักเรียนใช้แบบสอบถามความรู้ ความตระหนัก และความตั้งใจในการตรวจคัดกรองซึ่งมีค่าความเชื่อมั่นระดับ ปานกลาง สูงและค่อนข้างสูงตามลำดับ ($\alpha = .61, .81, .72$ ตามลำดับ) ทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา สถิติพรรณนา และการทดสอบค่าที่แบบไม่อิสระ (paired t test)

ผลการวิจัยพบว่ากระบวนการพัฒนามีลักษณะที่สำคัญ คือ การประสานงานกับผู้มีบทบาทในการตัดสินใจเชิงนโยบายในชุมชน การนำเสนอข้อมูลช่วยสร้างความตระหนักแก่ผู้เกี่ยวข้อง เด็กนักเรียนสามารถเรียนรู้และยอมรับการตรวจคัดกรองโรค การเผยแพร่ความรู้โดยนักเรียนต่อครอบครัวและชุมชนเกิดขึ้นเองตามธรรมชาติหลังจากกระบวนการพัฒนา และการเปลี่ยนแปลงผู้บริหารองค์กรในชุมชนมีผลกระทบต่อกระบวนการพัฒนาการตรวจคัดกรองโรคในโรงเรียนและในชุมชน นักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมมีความรู้ ความตระหนัก ความตั้งใจในการคัดกรองโรคเพิ่มมากขึ้น และยินดีตรวจคัดกรองโรค ผลการตรวจคัดกรองช่วยพัฒนาความตระหนักแก่ผู้บริหารงานสาธารณสุข ผู้บริหารโรงเรียนที่จะเสนอแผนต่อชุมชน นอกจากนี้ นักเรียนสามารถเผยแพร่ความรู้สู่ครอบครัวและชุมชนได้ในสัดส่วน 1 : 7.5

ข้อเสนอแนะพยาบาลเวชปฏิบัติชุมชนควรใช้เป็นแนวทาง และพัฒนาเป็นแผนงานการควบคุมและป้องกันโรคเลือดจางธาลัสซีเมียในโรงเรียนและชุมชนต่อไป

คำสำคัญ: การคัดกรองโรคเลือดจางธาลัสซีเมีย การป้องกันโรค โรงเรียน ชุมชน

Research Title: Thalassemia Control and Prevention Process from School to Community

Researchers: Suwanna Junprasert, Phutcharin Phunthawe, Nisakorn Krungkraipetch,
Wandee Toruksa and Trakulwong Luecha

ABSTRACT

248902

The purpose of this development and research was to develop a thalassemia control and prevention process from schools to families and communities. The participants consisted of seventy-seven class three , lower secondary school students, from two schools, in two communities in the eastern region, that used the multistage random sampling method, and representatives from community organizations that responded to the students health. The process was developed as a result of a conference held about thalassemia incidence and thalassemia trait events. The students knowledge was developed and they became aware of the importance of taking a thalassemia screening test. The researcher presented the screening test results to the organization representatives so that they could to set thalassemia control measures and prevention plans in communities. In - depth interviews and event records were used for data collection, the triangulation and data reflection techniques were used to validate the data. Knowledge tests, screening tests results and intention to screening test questionnaires were used to collected students' data, that were moderate, high, and slightly high levels of questionnaires reliability ($\alpha = .61 , .81 , \text{ and } .72$ respectively). Data analyzed by content analysis technique, descriptive statistics, and paired t - test.

The results were as follows: The special method of research process was collaborative with policy decision authorities in the community. Data presentations were made for the concern of stakeholders. The students understood and received thalassemia screening test concepts. The knowledge was distributed by students to families and communities by natural methods. The administrators of the organizations' changes were effective to thalassemia control and prevention process in schools and communities. As a result of the students having knowledge, they placed greater intentions to take thalassemia screening tests than before. The screening test results caused the school administrators and health care centers to have higher concerns and to submit the screening test projects to the local administrative plan . The research also found that the students could distribute the knowledge to their families and friends, the average distribute proportion was 1: 7.5.

The suggestion is that community nurse practitioners should use the process as a guideline and develop thalassemia control and prevention plans in schools and communities.

Key words: thalassemia screening test, prevention, school, community

สารบัญ

ปกใน	ก
คณะผู้วิจัย	ข
กิตติกรรมประกาศ	ค
บทคัดย่อ	ง
ABSTRACT	จ
สารบัญ	ฉ

เนื้อหา

หน้า

บทที่ 1	บทนำ	1
	ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาที่ทำการวิจัย	1
	วัตถุประสงค์ของโครงการวิจัย	3
	ขอบเขตการวิจัย	3
	นิยามศัพท์	3
	กรอบแนวคิดในการวิจัย	4
บทที่ 2	วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	4
	โรคเลือดจางธาลัสซีเมีย	4
	การควบคุมและป้องกันโรคเลือดจางธาลัสซีเมีย	6
	การคัดกรองโรคเลือดจางธาลัสซีเมีย	7
บทที่ 3	วิธีดำเนินการวิจัย	9
	ประชากร	9
	กลุ่มตัวอย่าง	9
	เครื่องมือและคุณภาพเครื่องมือวิจัย	10
	กระบวนการวิจัยและการเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัย	12
	การพิทักษ์สิทธิของกลุ่มตัวอย่าง	14
	การวิเคราะห์ข้อมูล	14

สารบัญ (ต่อ)

บทที่ 4	ผลการศึกษา	15
	ส่วนที่ 1 กระบวนการคัดกรองโรคเลือดจางธาลัสซีเมียจากโรงเรียนสู่ชุมชน	15
	ส่วนที่ 2 การดำเนินกิจกรรมควบคุมและป้องกันโรคเลือดจางธาลัสซีเมียในเด็กวัยเรียน	16
	ส่วนที่ 3 การควบคุมและป้องกันโรคเลือดจางธาลัสซีเมียจากโรงเรียนสู่ครอบครัวและชุมชน	22
บทที่ 5	สรุป อภิปราย และข้อเสนอแนะ	25
	สรุปผลการวิจัย	25
	การอภิปรายผล	27
	ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้	28
บรรณานุกรม		30
ภาคผนวก		32
	แบบสอบถามข้อมูลโครงการวิจัย	33
	กิจกรรม "โรคเลือดจางธาลัสซีเมีย	39
	แบบบันทึกการเผยแพร่ความรู้สู่ครอบครัวและชุมชน	40
	คำแนะนำเกี่ยวกับความหมายของผลการคัดกรอง	41
	โรคเลือดจางธาลัสซีเมีย"	
	แบบรายงานผลการพิจารณาจริยธรรมการวิจัย	42
	มหาวิทยาลัยบูรพา (สำเนา)	
	ข้อมูลสำหรับกลุ่มตัวอย่าง	43
	ใบยินยอมเข้าร่วมการวิจัย (Consent Form)	44
	ประวัติผู้วิจัย	46

สารบัญภาพ

ภาพที่	ชื่อภาพ	หน้า
1	กรอบแนวคิดการวิจัย	4